

**SIHTASUTUSE EESTI VABAÕHUMUUSEUMI
KOGU KORRALDUS JA KOGUMISPÕHIMÕTTED**

Tallinn 2014

SISUKORD

1 Missioon, ajalugu, toimepõhimõtted.....	2
2 Kogumispõhimõtted, muuseumikogu täiendamine.....	8
3 Muuseumikogu dokumenteerimine.....	20
4 Muuseumikogu kasutamine.....	22
5. Säilitamine.....	23
6 Toimepidevus.....	24

1. Missioon, ajalugu, muuseumikogu, struktuur, toimepõhimõtted

1.1 Missioon

SA EVM missioon on säilitada ja vahendada kultuuripärandit. Kogume, säilitame, uurime, ennistame ja digiteerime kultuuriväärtusi. Hoiame ja väärtustame Eesti maa-arhitektuuri. Jagame teadmisi ja toetame pärandihoidlikku elulaadi ning pakume elamusi.

1.2. Ajalugu

SA Eesti Vabaõhumuuseum on loodud 2014. aastal Eesti Vabaõhumuuseumi ja Ennistuskoda „Kanut“ liitmisel. SA EVM muuseumikogu põhineb endise riigiasutus Eesti Vabaõhumuuseumi kogudel, mis anti sihtasutusele üle riigile kuuluva muuseumikogu kasutamise lepinguga nr 1.1-8, 28.02.2014. Sihtasutus on muuseum muuseumiseaduse mõttes. Lepingus on fikseeritud sihtasutuse õigused ja kohustused riigile kuuluva muuseumikogu säilitamiseks, täiendamiseks, läbitöötamiseks ja kasutamiseks sihtasutuse poolt oma põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks. Eesti Vabaõhumuuseumi kui riigiasutuse muuseumikogule pandi alus asutuse loomisega, mis algselt kandis Eesti Riikliku Vabaõhumuuseumi nime. See loodi 22. mail 1957 ENSV Ministrite Nõukogu määrusega nr 169 eesmärgiga säilitada kollektiivmajandite loomise käigus hävimisohtu sattunud taluarhitektuuri.

Vabaõhumuuseum loodi Tallinna lähisel Kopli lahe kaldal paikneva endise baltisaksa Rocca al Mare suvitusmõisa alale. 1958. a valmis üldprojekt (koostaja arhitekt H. Heinsaar, konsultant K. Tihase), mille alusel jagati muuseumi territoorium neljaks etnograafiliseks piirkonnaks: Põhja-Eesti, Lääne-Eesti, Lääne-Eesti saared, Lõuna-Eesti. Muuseumi loomise järel algas kavakindel kogumistöö. Püsinäituse ülesehitamiseks vajalike hoonete hankimiseks tehti 1958. a suvel ulatuslikke väliuurimisi Läänemaal ja Lääne-Eesti saartel, mille tulemusena fikseeriti üle 100 ehitismälestise, tehti tuhatkond fotot ja koguti ligi 300 eset – sellega loodigi alus muuseumi erinevatele kogudele. Järgnev tegevus muuseumikogu täiendamisel jätkus vastavalt näitusekavale. Muuseumi algusaastate kogumiskava lähtus esmavajadusest püstitada eelkõige hooned/talud vastavalt neljale piirkonnale ning hankida nende sisustamiseks vajalik tarbevara ja muud esemed. Muuseumi esimesed kogud – esemekogu, fotokogu, negatiivide kogu – võeti arvele 1958.-1959. a. Aastal 1960 võeti arvele etnograafilise joonistekogu joonised, 1968 rahvaarhitektuuri objektid, 1969 kunstiesemed, etnograafilise arhiivi käsikirjad ning diapositiivid, 1974 etnograafiliste jooniste eskiisid (nn jooniste varia).

1.3. Muuseumikogu

Museaalid moodustavad muuseumikogu. Kogusse võetakse vastu üksnes püsiva kultuuriväärtusega materjale: hooned, tarbeesemeid, fotosid, negatiive, dokumente jm

erinevatel andmekandjatel, mida säilitatakse tähtajatult (alaliselt). Lisaks muuseumikogule on muuseumil abikogu, kuhu võetakse vastu esemeid, mis on vajalikud hariduslikel eesmärkidel või püsinäituse täiendamiseks, muuseumi tõlgendustegevuses.

SA EVM muuseumikogu moodustavad: rahvaarhitektuuri kogu, fotokogu, negatiivikogu, diapositiivikogu, esemekogu, etnograafiliste jooniste kogu, etnograafiliste jooniste varia kogu, etnograafilise arhiivmaterjali kogu, dokumentide arhiivkogu, kunstikogu ja käsikirjaliste artiklite kogu. **Abikogu** (varem: teaduslik abikogu) sisaldab koopiaesemeid, -jooniseid ja fotosid.

Rahva-arhitektuuri kogu (73 museaali seisuga 30.11.2014, kogu tähis RA). RA kogu on teaduslikult inventeeritud, MuIS-i on retrospektiivselt sisestatud talude kohta käiv esmane info, talude fotod ja plaanid, 3 talu puhul ka I etapi kirjeldused. Kogus on läbi viidud inventuur (2013).

Etnograafilised esemed e. esemekogu (tähis E, 14919 museaali 30.11.2014 seisuga). Teaduslikult inventeeritud u. 91 % museaalidest (inventariraamatus 12448, MuIS-s 1129 museaali), MuIS-i kandmata on veel 559 museaali. Digiteeritud on u. 15 % esemetest (valgustid, rahvavaibad, enamus rahvarõivaid). Kogus on tehtud inventuur (2013).

Fotokogu (tähis F, 16074 museaali 30.11.2014 seisuga). F kogus on teaduslikult inventeeritud u. 65 % museaalidest (inventariraamatus 10364, MuIS-s I etapis kirjeldatud 5706), MuIS-i on kantud 44 % kõigist fotodest. 2014 alustati analoogfotode digiteerimist. Kogus on tehtud inventuur (2013).

Negatiivikogu (tähis N, 36043 museaali seisuga 30.11.2014). N kogus on teaduslikult inventeeritud u. 82 %, MuIS-i on kantud koos kujutisega 78 % museaalidest. Kogus tehtud inventuur (2013).

Diapositiivikogu (tähis D, 298 museaali seisuga 30.11.2014). D kogu on teaduslikult inventeerimata. Museaalid on kantud nimestikesse, mis kantakse üle MuIS-i. Kogu on 100 % ulatuses digiteeritud, kogus tehtud inventuur (2013).

Etnograafiliste jooniste kogu (tähis EJ, 2924 museaali seisuga 30.11.2014). EJ kogu on u. 68 % teaduslikult inventeeritud (1451 inventariraamatus, 343 on kirjeldatud MuIS-s I etapis). MuIS-i on kantud 90 % EJ kogu joonistest. Kogu on 10 % ulatuses digiteeritud ja inventuur tehtud.

Etnograafiliste jooniste varia kogu (tähis EJV, 1009 museaali seisuga 30.11.2014). EJV kogu on teaduslikult inventeerimata, MuIS-i on kantud vaid 4 % museaalidest. Kogu on kantud nimestikku, museaalid kantakse järkjärgult üle üle MuIS-i ja digiteeritakse. Kuna põhirõhk on joonistekogu inventeerimisel ja digiteerimisel, jääb töö jooniste varia koguga kaugemasse tulevikku. Kogus on läbi viidud inventuur (2013).

Etnograafiline arhiiv (tähis EA, 170 museaali seisuga 30.11.2014). EA kogu on teaduslikult inventeerimata ja digiteerimata. Museaalid on kantud nimestikku, tulevikus kanatakse need järkjärgult MuIS-i. Kogus on tehtud inventuur (2013).

Dokumentide arhiivkogu (tähis DA, 60 museaali 30.11. 2014 seisuga). DA kogu on teaduslikult inventeerimata ja digiteerimata. Museaalid on kantud nimestikku, kuid MuS-i kandmata. Kogus on läbi viidud inventuur (2013).

Kunstikogu (tähis K, 247 museaali 30.11.2014 seisuga). K kogu on 70 % teaduslikult inventeeritud museaali (183 on kirjeldatud inventariraamatus, 45 kirjeldatud MuS-i I etapis). Museaalid on kantud nimestikku, MuS-i kantud 53 % K kogu museaalidest. Kogus on tehtud inventuur (2013).

Käsitöökirjaliste artiklite kogu (tähis KA, 22 museaali 30.11.2014 seisuga). KA kogu on MuS-is 100 % teaduslikult inventeeritud. Kogu on digiteerimata, inventuur on tehtud (2013).

Abikogu (tähis TA, 6205 abikogu objekti 30.11. 2014 seisuga). Abikogu esemed on kirjeldatud, kuid kuna need on nappide andmetega, või puuduvad andmed hoopis, on kirjeldused minimaalsed. Koopiaesemed ja fotod on kantud nimestikesse, esemed ja fotod on digiteerimata. Kogus on tehtud inventuur (2013).

1.4. Struktuur ja toimetamismehhanismid

SA EVM põhistruktuuriüksused jagunevad kolme valdkonna vahel: arendus, teadus ja konserveerimine. SA EVM 15 osakonnas töötab (seisuga 31. 07. 2014) 102 inimest (täis- ja osakoormusega): juhatus – 1, juhtkond - 2, kantselei - 4, raamatupidamine - 3, teadussekretär - 1, turundusosakond - 1, haldusosakond - 17, turva-tehnojuht - 1, ehitusinsener -1, kogude osakond - 3, muuseumi konserveerimisosakond - 4, Kolu kõrts - 11, Kuie kool - 6, muuseumi poed - 7, näituseosakond - 10, maaarhitektuuri keskus - 5, konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut (edaspidi: Kanut) - 24 (maali- ja polükroomse puidu, puidu ja metalli, esemete konserveerimise ning dokumenteerimis- ja digiteerimisosakond, eraldi 1 kuraator). SA EVM juhtorganid on 5-liikmeline nõukogu ja 1-liikmeline juhatus.

SA EVM asub Tallinnas erinevates hoonetes: muuseum asub aadressil Vabaõhumuuseumi tee 12, Kanut Pikk tänav 2.

Muuseumi püsinäitusel paiknevad ajaloolised ehitised (museaalhooned) moodustavad rahvaarhitektuuri kogu. Muuseumi hoidlad paiknevad muuseumi peasissekäigu suhtes kesk- ja tagaosas, nõuetekohased säilitustingimused on 2002. aastal valminud kivihooldlas. Fotod, negatiivid, diapositiivid, kunstiesemed, etnograafilised joonised ja jooniste variat hoiustatakse kunagisest suvitumajast kohandatud puithoidlas. Esemekogu tekstiil- ja nahkesemed on paigutatud puit- ja kivihooldla teisele korrusele. Puithoidla kahel korrusel paiknevad esemekogu väiksemad museaalid, metallist tarbeesemed, majapidamisinventar ja tööriistad. Kivihooldla esimesel korrusel säilitatakse valgusteid, suuri puitsemeid ja mööblit. Viilhallis hoiustatakse veovahendeid, masinaid, maaharimisriistu, elamusisustust, kirste ja puitmahuteid. Dokumentide arhiivkogu, etnograafiline arhiivmaterjal ja käsikirjalised artiklid paiknevad peavarahoidja kabinetis seinakappides. Ruumipuuduse tõttu on osa esemekogu museaale hoiul museaaltalude abihoones. Abikogu esemed paiknevad museaalhoones, koolituskeskuses või hoidlas.

Kogude täiendamise, korrastamise ja kättesaadavuse muutmise eest on vastutus jagatud järgnevalt:

- Kogude täiendamine (analüüs, vajadus, kavandamine): maaarhitektuuri keskus, kogude ja näituseosakond;
- Kogumistöö: maaarhitektuuri keskus, kogude osakond;
- Andmebaasid (MuIS, Muinsuskaitseameti maaehituspärandi andmekogu): kogude osakond, maaarhitektuuri keskus, näituseosakond, Kanuti dokumenteerimis- ja digiteerimisosakond;
- Hoiustamine, säilitamine: kogude osakond, muuseumi konserveerimisosakond, Kanuti osakonnad;
- Kogude kasutamine: kogude osakond (uurijate teenindamine, näituste koostamine), maa-arhitektuuri keskus, näitusteosakond, teadusdirektor, teadussekretär, peavarahoidja (uurimuste, näituste ja trükiste koostamine, suurürituste korraldamine), muuseumi konserveerimisosakond (parandus- ja konserveerimistööd püsinäitusel ja hoidlates), Kuie kool ehk muuseumiõppe osakond (haridusprogrammid).

SA EVM Nõukogu kavandab sihtasutuse tegevust, kinnitab arengukava, korraldab juhtimist ja teostab järelvalvet sihtasutuse tegevuse üle. Nõukogu ülesanne on hinnata püstitatud ülesannete ja arengute ajakohasust, vajalikkust ja tulemuslikkust. Nõukogusse kuuluvad asjakohaste asutuste ja institutsioonide esindajad.

1.5. Koostöövõrgustik

- SA EVM Sõprade Selts. Loodud 2009, liikmeid 70. Seltsi eesmärk on aidata kaasa SA EVM tegevusele. Seltsi liikmed osalevad korrastustalgutel, abistavad suurürituste korraldamisel, löövad kaasa kogude korrastamisel või ekspositsioonitöödel (nt aiandus jm).
- Eesti Konservatorite Ühing. Koondab erinevates muuseumides, arhiivides, raamatukogudes ja eraettevõtetes töötavaid konservaatoreid, restauraatoreid ja säilitusspetsialiste, samuti vastavate erialade õppejõude. SA EVM konservatoritel on ühinguga tihe koostöö.
- Eesti Muuseumiühing. Loodud 1988. aastal väärtustamaks kultuuripärandi säilitamise ja kaitsmisega tegelevate professionaalide tööd muuseumides. SA töötajad osalevad EMÜ koolitustel ja õppereisidel.
- Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. SA EVM on õppetöö allikabaasiks ja praktikakohaks. SA teadustöötajad on VKA-s õppejõududeks.
 - Eesti Kunstiakadeemia. SA EVM on õppetöö allikabaasiks ja praktikakohaks. EKA üliõpilased osalevad koos SA EVM teaduritega välitööl aidates muuseumit pärandhoonete dokumenteerimisel (mõõtmisjoonised, hoonete inventeerimine jne).
 - Tallinna Tehnikaülikool. Koostöös tehakse hoonete ehitustehnilisi uuringuid. Muuseum kaardistab uurimisobjekte ja -probleeme ning tutvustab uusi tehnilisi lahendusi. Samal eesmärgil on tehtud koostööd ka Gotlandi Ülikooli (nüüd Uppsala Ülikool) ja Aalto Ülikooliga Helsingis.
 - Harjumaa Muuseum. Jätkuv koostöö ühiste uurimus- ja konserveerimisprojektidega.

- Tallinna Tehnikaülikooli Tartu Kolledž. Üliõpilasi rakendatakse muuseumi välitöödel ja juhendatakse nende õppe- ja uurimistegevust.
- Haapsalu Kutsehariduskeskus. SA EVM on õppetöö allikabaasiks ja praktikakohaks.
- Kopli Ametikool. SA EVM on õppetöö allikabaasiks ja praktikakohaks. SA teadustöötajad esinevad koolis loengutega.
- Tartu Ülikooli Narva Kolledž. 2008-2012 toimusid ühised välitööd inventeerimaks Peipsiveere vanausuliste ja Vormsi külade arhitektuuripärandit, tehti etnograafilisi vaatlusi. Loodetavasti jätkub koostöö lähiaastatel.
- SA Viimsi Muuseumid. Koostöö Viimsi Vabaõhumuuseumi ja Rannarahva Muuseumiga ühistes uurimis- ja konserveerimisprojektides.
- Euroopa Vabaõhumuuseumide Liit (Association of European Open Air Museums) koondab Euroopa olulisemaid vabaõhumuuseumide ja nende spetsialiste. Selle eesmärgiks on vastavate muuseumide vahelise koostöö soodustamine ja kogemuste vahendamine, vabaõhumuuseumide tegevuse edendamine ja tutvustamine. SA EVM-il on pikk koostöö liiduga ja paljude sinna kuuluvate vabaõhumuuseumidega (Ungari vabaõhumuuseum Szentendres, Vestfaali vabaõhumuuseum Detmoldis, Norra vabaõhumuuseum Maihaugenis, Läti vabaõhumuuseum jm) – osalemine konverentsidel ja seminaridel, trükiste ja näituste vahetus, töötajate stažeerimine.
- Baltmus (Network of Museums in the Baltic). Läänemeremaade muuseumide koostöövõrgustik, tegelemaks ühiste uurimisteemadega, korraldada näitusi, konverentse ja seminare.
- Mittetulundusühingud. Koostöö pärimuslikke ehitusvõtteid tutvustavate MTÜ-dega (Vanaajamaja, Seto Käsitöö Kogo, Weissenstein, Vana ja Väärt, Rahvusliku Sihituse Selts jt). Teabe kogumine pärimuslike ehitusvõtete ja ehitusmeistrite kohta, praktiliste ja teoreetiliste koolituste korraldamine ning maaehituspärandi andmekogu täiendamine.

1.6 Muuseumi tegevust reguleerivad õigusaktid ja dokumendid

SA EVM juhendub oma tegevuses seadustest, Vabariigi Valitsuse määrustest ja korraldustest.

- Seadused. Muuseumiseadus ja selle rakendusaktid, Muinsuskaitse seadus, Muuseumikogu kasutusleping, Sihtasutuste seadus, Autoriõiguse seadus, Avaliku teabe seadus, Digitaallikirja seadus, Isikuandmete kaitse seadus, Riigivaraseadus.
- Arengukavad ja juhendid. Kultuuriministeriumi valdkondlik arengukava Digitaalne kultuuripärand 2011-2016, ICOMi muuseumide eetikakoodeks, arengukava 21. sajandi Eesti muuseumid. Arengusuunad 2006-2015, muuseumikogu korralduse põhimõtete ja kogumispõhimõtete koostamise juhend.
- SA põhitegevust korraldavad sisedokumendid – SA EVM põhikiri ja arengukava, SA EVM muuseumikogu korralduse ja kogumispõhimõtted (koostamisel), SA EVM teadustegevuse arengukava 2014-2020 (koostamisel), püsinäituseplaan „Eesti maa-arhitektuur mälus ja maastikul 2012-2017“, töötajate ametijuhendid.

2. Kogumispõhimõtted, muuseumikogu täiendamine

2.1 Kogumise eesmärk

SA EVM kogumise eesmärk tuleneb SA EVM missioonist ja nõukogu poolt kinnitatud tegevuseesmärkidest.

SA eesmärk on oma vara valitsemise ja kasutamise kaudu koguda, säilitada ja vahendada kultuuripärandit, s.h täita Eesti maaarhitektuuri ja -maastike ainevaldkonna muuseumi funktsiooni, hoida ja täiendada Eesti Vabaõhumuuseumi muuseumikogu. SA üldisem eesmärk on ainelise ja vaimse kultuuripärandi, sh kultuurimälestiste uurimine, kogumine, hindamine, konserveerimine, restaureerimine ja digiteerimine olles nimetatud valdkondade arendaja, oskusteabe haldaja, vahendaja ja populariseerija ning laiapõhjaliste teenuste osutaja – pädevuskeskus. Erinevalt teistest muuseumidest on SA EVMi üks eesmärke aidata kaasa Eesti miljööväärtslike kantide turismialasele edendamisele.

SA EVM Muuseum kogub 1) Eesti maa- ja taluarhitektuuri ning maamaastike arengulooga seotud hooneid, esemeid, fotosid, dokumente ja mälestusi, 2) lähtudes ka muuseumi püsinäitusele rajatavate või juba püstitatud hoonete sisustamisvajadustest.

SA EVM kogumitöös on esmatähtis ajalooliselt tõepärase püsinäituse kavandamiseks ja täiendamiseks vajalik aines – nii esemeline, sõnalis-tekstiline kui ka pildiline. Teisel kohal on üldisemalt Eesti maaarhitektuuri ja külamaastike ajaloolist muutumist kajastav esemeline, sõnalis-tekstiline ja pildiline aines. Kolmandaks kogub SA EVM ainsana Eestis kasutusel olnud ehitusmaterjale – esemenäidiseid, eri materjalide kasutamisega seotud sõnalis-tekstilist ja pildilist teavet.

Kogumise eelisvaldkonnad:

- Setu talu ja Setumaa arhitektuur: näituseesemed (veovahendid, tööriistad, mööbel, sisustusesemed ja -tekstiilid), sõnalis-tekstiline ja visuaalne teave;
- Peipsiveere vanausuliste elamu ja Peipsi ranniku arhitektuur – näituseesemed (mööbel, sisustusesemed ja -tekstiilid, liturgilised esemed) sõnalis-tekstiline ja pildiline teave;
- Aiandus (Setu ja Peipsiveere aiad, aiandus nõukogude ajal) – sõnalis-tekstiline ja pildiline teave;
- Ühismajandi korterelamu ja selle ajalooline kontekst – esemed (veo- ja sõiduvahendid, sisustusesemed ja -tekstiilid, peo- ja argirõivastus, nõukogulik atribuutika) sõnalis-tekstiline ja pildiline teave;
- Uue külastuskeskuse püsinäitus (Ajaloo kaubamaja) – eri ajastute konteksti avavad tarbeesemed, sh nõukogude aeg (1950-1985);
- Maaarhitektuurikeskuse uurimiskavade raames kogutav välitööaines – maamaastike, Eesti külade, alevite, talude, ühishoonete, rajatiste jmt fotod, plaanid ja muud kujutised (ehitusjoonised), sõnalis-tekstiline ja pildiline teave jmt.

- Eestis kasutusel olnud ehitusmaterjalid – looduslikud ja kunstkiivid, puit, savi, katuse- ja seinakatted, viimistlusained; sõnalis-tekstiline ja pildiline teave.

Kogumispõhimõtted on ajakohased, neid täiendatakse vastavalt vajadusele, kui toimuvad suuremad muudatused SA EVM arengukavas ja tegevuseesmärkides. Kogumispõhimõtteid uuendatakse ja täiendatakse koostöös kogude täiendamise komisjoni ja näituseosakonnaga. Pärast Muuseuminõukogu heakskiitu kinnitab selle SA EVM juhatuse liige. Kogumispõhimõtted on aluseks igaaastaste kogumiskavade koostamisel.

2.2 Teiste sarnaste või lähialadel tegutsevate muuseumide kogude lühianalüüs

SA EVM väldib teemamuuseumide (põllumajanduse-, merenduse-, spordi-, sõja-, teatri ja muusika ajalugu jne) kogumistegevuse kordamist. Samas kuulub SA EVM kogudesse lisaks maaarhitektuuri objektidele ka teiste muuseumidega samaliigilisi esemeid, sest tegemist on eripalgeliste rahvakihtide – talupojad, käsitöölised, kalurid, vaimulikud, õpetajad, kaupmehed jt – eluolu kujutamise

Riigimuuseumidest tegutsevad samas valdkonnas Eesti Rahva Muuseum (ERM), Eesti Arhitektuurimuuseum (EAM), Eesti Ajaloomuuseum (AM), Eesti Põllumajandusmuuseum (EPM). Sisaldas ka Eestis Meremuuseumi (EMM) ja Rannarahva muuseumiga ning mitmete väikemuuseumidega (vt allpool).

Eesti Rahva Muuseum on Eesti ja soome-ugri rahvaste kultuuri ja arenguloo materjale koguv, säilitav ja uuriv asutus. ERMi tegevus toetab eesti rahvusidentiteedi, eesti keele ja rahvuskultuuri püsivust olles Eesti suurim etnoloogiakeskus. Muuseumi kogumistegevus põhineb kultuuri antropoloogilisel mõistmisel, kesksel kohal on inimene kui sotsiaalne ja kultuuriline olend, tema igapäevaelu e. argikultuur. Oluline märksõna on moderniseerumine. Kesksel kohal on 20. saj alguse, aga ka nõukogude aja ja sellele järgneva ajajärgu argikultuuri ainese kogumine: elulaadi muutus, kodu ja kodukoht, institutsionaalne ja avalik sfäär, rõivastus, rõivastus, osakultuurid, kombed ja traditsioonid, Eesti kogukonnad välismaal.

Erinevalt ERM-ist keskendub SA EVM uurimis- ja kogumistegevus kitsamalt Eesti maarahva poolt ehitatud keskkonna arengu iseärasustele ja selle seostele argieluga. 19-20. sajandil maaühiskonna moderniseerumisega kaasnenud muutused arhitektuuris, samuti viimaste aastakümnete järskudest sotsiaal-majanduslikest muutustest tingitud protsessid arhitektuuris – kõike seda peab SA EVM dokumenteerima. Üha enam tõuseb päevakorda küla ja alevite kui väärtusliku elukeskkonna määratlemine ja esiletoomine. SA EVM aitab oma tegevusega välja selgitada ja väärtustada inimese vääriselupaiku Eestis.

Kogumistöölalane kattuvus Eesti Arhitektuurimuuseumiga on pigem tagasihoidlik, sest SA EVM kogub eelkõige rahvapärast maaarhitektuuri ja maamaastikku puudutavat ainet, Arhitektuurimuuseum seevastu esmajoones kutseliste arhitektide loomingut kajastavat ainet. Koostöö seisneb küla ja alevike ning nõukogude ühismajandite elamuid ja ühiskondlikke hooneid (nt bussiootepaviljonid) projekteerinud arhitektide loominguga kaardistamises. Erinevalt Arhitektuurimuuseumist kogub SA EVM ehitusmaterjalide näidiseid.

Eesti Ajaloomuuseumiga on SA EVMil praegu kogumistöös sisulist kattuvust napilt, sest meie tegevusvaldkonnad lahknevad teineteisest suhteliselt selgesti. Seevastu oma edasises näitusetegevuses vajab SA EVM kahtlemata tuge AM-i rikkalikest kogudest (eelkõige esemeid ja fotosid).

Eesti Põllumajandusmuuseum jäädvustab eesti agraarjalugu, kogub talude, mõisade, nõukogude ühismajandite ja omandireformidega seotud ainest, kogudes on hulgaliselt põllutööriistu ja põllumajandustehnikat. Sarnaselt EPM-ga on ka SA EVM kogus põllutööriistu ja vähesel määral põllumajandusmasinaid. Edaspidi ei ole kavas taolisi esemeid juurde hankida. SA EVM kogumiskavas on nõukogude aja aiandusega seotud sõnalis-tekstilise ja pildilise materjali hankimine, esemete puhul peetakse nõu EPMga, et vältida kordamist. Koostööd EPMga tehakse ühiste näituseprojektidega.

Eesti Meremuuseumi ja Rannarahva muuseumiga (SA Viimsi Muuseumid) tehakse koostööd näituste koostamisel. Kalastusalase ainese kogumist ei ole SA EVM-l praegu plaanis jätkata.

Peale SA EVM-i säilitatakse algupäraseid külaehitisi veel Mihkli ja Soera Talumuuseumis Hiiumaal, Mihkli Talumuuseumis Saaremaal, Mõniste Muuseumis Võrumaal, Põlva Talurahvamuuseumis Karilatsis, Seto Talumuuseumis Värskas, SA Viimsi Muuseumide Vabaõhumuuseumis Harjumaal, SA A. H. Tammsaare Muuseumis Järvamaal ning C. R. Jakobsoni Talumuuseumis Kurgjal. Lisaks on Eestis veel mitmeid väikesi talumuuseume (Jõgevamaal Paduveres, Läänemaal Koelas ja Põlluotsas, Tartumaal Liivi muuseumis, Viljandimaal J. Köleri talumuuseumis).

Ainese puhul, mida on SA EVMi kogudes juba piisavalt või mida ei saa vastu võtta ruumipuudusel, suunatakse pakkumised eelnimetatud muuseumidele. Kogumisalast koostööd väikemuuseumidega tehakse SA EVMi rehemajade uurimise ja kaardistamise kava raames. Kogumisalane koostöö kultuuriruumide muuseumidega - Seto Talumuuseum, Rannarootsi Muuseum, Peipsiveere vanausuliste muuseumid Varnjas ja Kolkjas - määratletakse lähitulevikus.

Eesti pärandehitusmeistrite kohta teabe kogumiseks tehakse koostööd TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Eesti Kunstiakadeemia restaureerimise ja muinsuskaitse osakonna ja Keskkonnaameti pärandkultuuri spetsialistidega.

Tihedat koostööd tehakse Muinsuskaitseametiga. SA EVM maaarhitektuuri keskus on koostanud maaehituspärandi andmekogu (<http://register.muinas.ee/?menuID=rehemaja&action=list>), kuhu on kantud 676 inventeeritud ja 225 registreeritud rehemaja ning 260 vallamaja andmed. Kogu täiendatakse nii rehemajade kui ka teiste maaehituspärandi objektidega (nt koolimajad, seltsimajad jne)

Maaehituspärandi ja sellega seonduvat ainest on SA EVM-is eelkõige rikkalikus negatiivi- ja fotokogus ning joonistekogus Eesti eri paikkondade küladest, hoonetest, maastikest, ehitustarindeist ja -detailidest. Nende digiteerimise ning MuIS-i andmekogu täiendamisega luuakse üldine ülevaade Eesti arhitektuuripärandist.

2.3 Muuseumikogu täiendamise üldpõhimõtted

Museaalid jõuavad SA EVMi kogudesse kavakindla kogumistööga ning annetamise, ostmise ja kinkimise tulemusel. Aktiivset kogumistööd tehakse plaanilistel välitöödel või küsitluskavade alusel. SA EVM lähtub oma kogumistöös järgmistest põhimõtetest:

- SA EVM ei võta vastu esemeid ja muud ainet, mis on halvas seisukorras, mille restaureerimine on küsitav või mille seisund võib kahjustada teisi museaale;
- SA EVM keeldub annetuste, kingituste, päranduste, likvideeritud asutuste või teiste muuseumide tervikkogude vastuvõtmisest, kui see ei vasta muuseumi profiilile, missioonile või kogumispõhimõtetele;
- SA EVM ei võta vastu esemeid, mis koormaks ülemääraselt hoidlapinda ning mille säilitamine nõuaks põhjendamatult palju inimjõudu ja/või raha;
- SA EVM keeldub hoonete, esemete ja muu ainese vastuvõtmisest, kui üleandja seab eritingimusi või mis on vastuolus sihtasutuse põhitegevusega;
- SA EVM ei võta vastu materjali, mis on omandatud ebaseaduslikult Eestis või mõnes teises riigis või on ebaseaduslikult mõnest teisest riigist välja viidud või mille kuuluvus on kahtlane;
- SA EVM ei võta vastu esemeid ega muud materjali, mis on identsed või väga sarnased juba muuseumikogus leiduva ainesega, välja arvatud juhul kui olemasolev museaal on väga kahjustunud;
- SA EVM eelistab kogumisel ainet, mis on varustatud asjakohaste andmetega e. legendiga (kasutuskoht, kasutusaeg, valmistaja, kuuluvus jne) ning mis on tüüpilised ja ajastukohased.

Aines, mis on muuseumi eripärast lähtuvalt vajalik, kuid ei vasta muuseumikogusse põhikogusse vastuvõtmise alustele, kuid on vajalik muuseumihariduses, näitustegevuses või muuseumitalude püsiekspositsiooni loomisel, võetakse abikogusse.

SA EVM arvestab kogude komplekteerimisel teiste sama piirkonna või sarnase profiiliga muuseumide kogumispõhimõtete, et vältida dubleerimist.

SA EVM-le pakutava materjali puhul, mis ei vasta kogumispõhimõtetele, tehakse üleandjale ettepanek anda see üle mõnele teisele mäluasutusele, kuhu see sobib paremini. Kõrge kultuuriväärtusega asja puhul võtab SA EVM ühendust teiste muuseumide, Eesti Rahvusrhiivi või Rahvusraamatukoguga, et välja selgitada, kas see võiks sobida nende kogudesse.

2.4. Kogu täiendamise sisulised kriteeriumid

SA EVM hindab kogusse vastuvõetavaid asju järgmiste põhikriteeriumide järgi:

ajalooline väärtus – Kas uus asi koos teiste püsinäitusele olevate museaalidega aitab olemasolevat ajaloopilti avardada? Kas sisustusesemed on sellele paigale kultuuriliselt iseloomulikud? Kas objekt on mingile kindlale ajajärgule või piirkonnale tunnuslik?

esteetiline väärtus – Kas asi on valmistatud tehniliselt ja esteetiliselt heal tasemel? Kas asi võiks olla tulevikus välja pandud näitusel?

teaduslik või uurimuslik väärtus – Kas teadlasel võiks olla huvi asja põhjalikumalt uurida? Kas asi võiks olla teadustöös teabeallikaks?

sotsiaalne või vaimne väärtus – Kas asjaga on seotud uskumusi, lugusid või kombeid, mis on või on olnud kogu Eesti või mõne kogukonna jaoks olulised?

Vastuvõetavate asjade väärtuste määramisel rakendatakse järgmisi lisakriteeriume:

päritolu – andmed asja omaniku, kasutaja või valmistaja kohta. Kasutamiseviis ja otstarve.

iseloomulikkus/tüüpilisus – teatud liiki asjade, tegevuste, eluviisi või ajalõigu iseloomulikkuse näide.

haruldus – teatud liiki asjade haruldane, ebatavaline või silmapaistev näide. Erakordse legendiga asi.

seisund – asja säilivus ja terviklikkus, hoone sobivus ületoomiseks muuseumi püsinäitusele.

kasutatavus – objekti abi ajaloosündmuste tõlgendamisel; aitab jutustada lugu, seostub näituste ja haridusprogrammidega

2.5. Kogu hetkeseis ja täiendamisevajadus

2.5.1 Rahvaarhitektuuri kogu (kogu tähis RA)

Hetkeseis: 73 museaali seisuga 30.11.2014

Uurimisseis: RA kogu on teaduslikult inventeeritud, MuIS-i on retrospektiivselt sisestatud talude kohta käiv esmainfo, fotod ja plaanid, 3 talu puhul ka kirjeldused. Kogus on tehtud inventuur (2013). Kogu museaalide põhjal on koostatud mitmeid muuseumijuhte, uurimusi, katalooge, näitusi. Aastate jooksul ilmunutest on olulisemad: O. Korzjukov „Eesti Riiklik Vabaõhumuuseum“ (1968),

G. Troska „Lääne-Eesti talud Eesti Riiklikus Vabaõhumuuseumis“ (1969, 1977), V. Fuchs, G. Troska „Põhja-Eesti talud Eesti Riiklikus Vabaõhumuuseumis“ (1976), „Eesti Vabaõhumuuseum – ideest tegudeni“ (1996), E. Vunder „Eesti Riiklik Vabaõhumuuseum“ (1977), J. Saron, J. Irik „Maaehitised Eesti Vabaõhumuuseumis“ (kataloog 1997) J. Saron „Eesti Vabaõhumuuseum“ (näitusejuht, 2005).

Kogu kirjeldus: RA kogule loodi alus 1950 – 1960ndate vahetusel, 1964 avati RA kogul põhinev püsinäitus, 1968 kanti hooned inventariraamatusse. Kogu on moodustatud 1957–2010 muuseumi teadurite ja arhitektide ülesmõõdistatud ning teadurite kirjeldatud, seejärel muuseumi üle toodud ja püstitatud hoonetest. Kogus on Põhja-, Lääne-, Lõuna-Eesti ja Lääne-Eesti saartelt pärit talude elu- ja kõrvalhooned, samuti küla ühishooned nagu kõrts, kabel, kool, pritsimaja, vesi- ja tuuleveskid, võrgukuurid. Kogu väärtuslikumad hooned on Sutlepa kabel (1699), Hiiumaa Kolga talu rehemaja (vanim osa 1723), Saaremaa Roosta

talukompleks (18 saj lõpp -19 saj algus). Esimene püstitatud museaalhoone on Läänemaalt Määra külast pärit püstkoda-suveköök. Kogu on täiendatud peamiselt ostude teel.

Kogu täiendamisvajadus: EAS-i rahastusel valmivad aastal 2015 koopiahooneina Setu põlistalu ja Peipsivene kalurielamu, juurde on vaja hankida elamuisustust ja muud tarbevara. Kavas on püsinäitust täiendada nõukogude ühismajandi korterelamu ja küla seltsimajaga. Kavas on leida hooneid praeguse väljapaneku täiendamiseks: Mulgimaa Ritsu talu kõrvalhooned (ait ja laut), vana Võrumaa Rusi talu saun (saun-sepikoda) ning Setumaa kabel (tsässon).

2.5.2. Esemekogu (kogu tähis E)

Hetkeseis: 14919 museaali seisuga 30.11.2014

Uurimisseis: Kogu on üks muuseumi vanimaid ja enim kasutatud kogusid, eriti palju on uurijate hulgas käsitöö ja kunsti eriala õpilasi ja üliõpilasi. Teaduslikult inventeeritud u. 91 % museaalidest (inventariraamatus 12448, MuiS-s 11 29 museaali), MuS-i kandmata on veel 559 museaali. Digiteeritud on u. 15 % esemetest (valgustid, rahvavaibad, enamus rahvarõivaid). Kogus on tehtud inventuur (2013).

Kogus leiduvate esemete põhjal on ilmunud mitmeid trükiseid: E. Vunder „Eesti rahvapärane taimornament tikandis“ (1992), E. Lutsepp, I. Tammis „ Eesti sokikirjad“ (2008), „Eesti kindakirjad“ (2011), „Eesti kinda- ja sokikirjad“ (2013), L. Mandel, H. Vaab „Lihula lilltikand ja meistrid“ (2013); koostatud näitusi: „Kust see mats need laulud sai?“ (1994?. M. Tamjärv, H. Talving), „Pese puhtaks nägu-käed“ (1998, A. Heidmets, T.Siiner), „Eesti armastus“ (2000-2008, M. Tamjärv), „Linast lõimene, villast vaibani“ (2003, E. Nassar), „Punane ja must“ (2004, E. Nassar), „Hõpõhõim“ (2006, E. Nassar), „Meie igapäevast leiba ...“ (2009, E. Nassar), „Talvised veovahendid“ (2011, A. Heidmets), „Need lilled sulle pühendan...“ (M. Tamjärv, 2011), „Leib keelel“ (2011-2012, M. Tamjärv, V. Siirmann), „Rist, õnnetäht ja värvi vägi. Naast- ja pindpõimes vaibad“ (2012, M. Tamjärv), „Patsulapiline“ (2013, M. Tamjärv), „Vöödilised vaibad“ (2014, M. Tamjärv), „Eluring“ (2014, V. Siirmann, D. Ingi).

Kogu kirjeldus: Süstemaatiline, kindlaplaaniline kogumistöö algas 1958. Põhilise osa moodustavad traditsioonilised tarbeesemed, mis kogutud muuseumi töötajate poolt välitööde käigus. Kõige rohkem on esemeid laekunud neist paikadest, kust toodi üle hooneid, kuid üldiselt on ainest kogutud siiski laiemalt alalt. Kõige arvukamalt on muuseumis majapidamisriistu ja elamuisustust, rohkesti ka põllu- ja aiatööriistu, veo- ja liiklemisvahendeid, puutööriistu ja tekstiilesemeid. Esemekogu on kannatanud mitmes tulekahjus: haldushoone (1969) ja hoidla (1969, 1997) ning museaalhoonete hävingud tules (1963, 1978, 1984, 1987, 2001).

Kogu täiendamisvajadus: Täiendamist vajab nõukogude ajajärk (1950-1990) – elamuisustus ja majapidamis- ja aiatööriistad, setu ja peipsivene – elamuisustus ja tarberiistad, ehitusmaterjalinäidised, Ajaloo Kaubamaja sisustamiseks vajaminevate esemed (eri perioodide nõud, jalatsid, peakatted, jmt).

2.5.3. Fotokogu (kogu tähis F)

Hetkeseis: 16074 museaali seisuga 30.11. 2014

Uurimisseis: F kogus on teaduslikult inventeeritud u. 65 % museaalidest (inventariraamatus 10364, MuS-s I etapis kirjeldatud 5706), MuS-i on kantud 44 % kõigist fotodest. 2014 alustati analoogfotode digiteerimist. Kogus on läbi viidud inventuur (2013). Fotosid on laialdaselt kasutatud uurimistöös, kirjastustegevuses, arvukate näituste koostamisel nii muuseumis kui väljaspool.

Kogu kirjeldus: Koos negatiivikoguga on see üks SA EVMi enimkasutatud kogusid. Moodustatud 1959, esimesed fotod pärinevad arhitekt K. Tihase välitöödelt 1949-1954. Läbi aastate on fotokogu olnud suuresti arhitektuurikeskne. See sisaldab peamiselt muuseumi teadustöötajate ja fotograafide ülesvõtteid tulevaste museaalhoonete lahtivõtmisest, ülesehitamisest, ehitustarindeist, detailidest, sisustusest jmt. Sisevõtteid on varasemast ajast kogus vähe, sest tollane pildistamistehnika oli selleks enamasti ebasobiv. Arhitektuurifotode kõrval on siiski jäädvustatud ka maastikke ja inimesi. Kogus leidub hulk fotosid ka EVM-i tegevuse kohta (muuseumi pidulik avamine, üritused ja näitused, tähtsamad külalised jms). Vanemaid fotosid leidub kogus vähe ja juhuslikult, vanemad ülesvõtted pärinevad 19.-20. saj vahetusest ja 20. saj algusest, on ka pildistusi esimese Eesti Vabariigi ajast, näiteks vendade Parikaste fotoalbum 1920. aastatest, fotosid J. Triefeldi seeriast „Kaunis kodumaa“ 1930. aastatest. Väärtuslikumaid fotosid on raske esile tuua, muuseumi jaoks on tähtsad kõigi museaalhoonete ja seal elanud inimestega seotud ajaloolised fotod, kuid samavõrd olulised on ehituspärandi pildistused nii poole sajandi tagusest ajast kui tänapäevast. Osa fotokogusse kuuluvatest museaalidest on välja pandud püsinäituse hoonetes. Kogu täiendatakse annetuste ja ostude teel, peamine aines lisandub EVM töötajate välitööde tulemusel.

Kogu täiendamisvajadus. Eelkõige tuleb jäädvustada seda, kuidas tänapäeval kasutatakse vanu rehemaaju, teisi taluelamuid, kõrvalhooneid, pildistada erineva otstarbega ühishooneid, ühismajandite korterelamuid ja nende sisustusest, teisi nõukogudeaegseid ehitisi ja rajatisi, jäädvustada ehitusmeistrite tööd, erinevate ehitusmaterjalide kasutamisest vanade maamajade taastamisel, taluaedu ja aiakujunduselemente, maamaastikke ja miljööd, muuseumi enda tegevusest.

2.5.4. Negatiivikogu (kogu tähis N)

Hetkeseis: 36043 museaali seisuga 30.11.2014

Uurimisseis: N kogus on teaduslikult inventeeritud u. 82 %, MuS-i on kantud koos kujutisega 78 % museaalidest. Käeoleval aastal on kavas lõpetada negatiivikogu digiteerimine. Kogus tehti 2013 inventuur. Negatiive nagu fotosidki on kasutatud uurimistöös, kirjastustegevuses ja näituste koostamisel väga suurel määral.

Kogu kirjeldus: Muuseumi üks enimkasutatud kogusid on moodustatud 1959 K. Tihase poolt üleantud 2245 negatiivist koosnevast kollektsioonist. See sisaldab aastatel 1949-1958 tehtud pildistusi paljude Eesti paikade taluehitistest ning tarbeesemetest. Suurima osa sellest

kogust moodustab muuseumi püsinäituse jaoks sobivate hoonete otsimisel Eesti erinevais piirkondades välitöödel jäädvustatud pildid.

Tervikuna sisaldab kogu vanem osa väga väärtuslikke pilte sõjajärgsete aastakümnete külamiljööst, hiljem jätkati kavakindlalt kaasaegse külahoone- ja -maastike jäädvustamist. Kogus leidub ka temaatilisi kollektioone (kõrtsid, vallamajad, meiereid, koorejaamad, koolimajad, tuulikud, pritsikuurid, taluaiad, kooliaiad, tarbeesemed jm). Mahuka osa kogust moodustavad pildistused tulevaste museaalsoonete lahtivõtmisest, ületoomisest ning taaspüstitamisest muuseumis. Uurijad on rohkelt kasutanud ümberpildistusi Moskva Sõja-Ajaloo Keskarhiivis leiduvatest 18.-19. sajandi ajaloolistest kaartidest.

Kogus on nii mustvalgeid kui ka värvifoto negatiive. Kogu on täienenud peamiselt välitöödel tehtud pildistustega. Muuseumi fotokogud (F ja N) on olnud asendamatud EVMi töötajate ja teiste uurijate jaoks arvukate raamatute kirjutamisel: K. Tihase „Narodnoje zozdšestvo Estonii“ (1964), K. Tihase „Eesti taluarhitektuur“ (1974, 2007), T. Habicht „Rahvapärane arhitektuur“ (1977), H. Pärdi „Eesti taluhäärberid I-III“ (2005, 2009; 2007, 2013; 2010), „Eesti talumaja lugu. Ehituskunst ja elu 1840-1940“ (2012), H. Talving „Eesti tuulikud“ (2005), H. Talving „Eesti vallamajad (2009), „Eesti koolimajad“ (2011). Suures osas põhineb neil kogudel ka suurnäitus „Eesti taluarhitektuur. Püsiv ja muutuv“ (2014, autor H. Pärdi, kuraator E. Lutsepp).

Kogu täiendamisvajadus: Seoses üleminekuga digifotodele ei ole kogusse suurel määral museaale lisandumas, plaanipärane täiendamisvajadus puudub.

2.5.5. Diapositiivikogu (kogu tähis D)

Hetkeseis: 298 museaali seisuga 30.11.2014

Uurimisseis: D kogu on teaduslikult inventeerimata. Museaalid on kantud nimestikesse, mis on kavas järkjärgult sisestada MuSi-i. Kogu on 100 % ulatuses digiteeritud, kogus tehti inventuur (2013).

Kogu kirjeldus: Moodustatud 1969, esimesed slaidid pärinevad etnograaf G. Troskalt. Kogu sisaldab ülesvõtteid muuseumi ekspositsioonist, tarbeesemetest, rõivastusest, muuseumi pidustustest ja näitustest. Kogu on täiendatud annetuste teel.

Kogu täiendamisvajadus: Seoses üleminekuga digifotograafia ei ole kogusse oluliselt museaale lisandumas, otsene täiendamisvajadus puudub, küll aga võiks siin säilitada ja digiteerida seni arve võtmata slaide rahvarõivastest ja muuseumi püsinäitusest.

2.5.6. Etnograafiliste jooniste kogu (kogu tähis EJ)

Hetkeseis: 2924 museaali seisuga 30.11. 2014

Uurimisseis: EJ kogu on u. 68 % teaduslikult inventeeritud (1451 inventariraamatus, 343 on kirjeldatud MuSi I etapis). MuSi-i on kantud 90 % EJ kogu joonistest. Kogu on 10 % ulatuses

digiteeritud ja tehtud inventuur (2013). Etnograafilisi jooniseid on rohkesti kasutatud trükistes ning näituste koostamisel.

Kogu kirjeldus: Moodustati 1960, esimesed taluarhitektuuri joonised andis üle D. Matve. Kogu sisaldab põhiliselt välitöödel tehtud arhitektuurijooniseid ja -plaane. Joonistekogu üks väärtuslikumaid kolleksioone on Eesti Riikliku Tarbekunsti Instituudi üliõpilaste joonised Saaremaa ja Hiiumaa mööblist (1946), samuti arhitekt Karl Tihase ja sisearhitekt Bruno Tombergi joonistused. Kogu on täiendatud annetuste teel.

Kogu täiendamisvajadus: Kunstiliste joonistamise traditsioon on välitöödel asendumas fotograafia ja muude meediumitega. Samas annab joonistus edasi nüansse, mis pildistamisel jääksid tabamatuks. Kogu täiendatakse plaanipäraselt koostöös EKA restaureerimise ja muinsuskaitse osakonna üliõpilastega välitöödel ja arhitektuurse joonistamise laagrites tehtud joonistega.

2.5.7. Etnograafiliste jooniste varia kogu (kogu tähis EJV)

Hetkeseis: 1009 museaali seisuga 30.11.2014

Uurimisseis: EJ kogu on teaduslikult inventeerimata, MuS-i on kantud vaid 4 % museaalidest. Kogu on kantud nimestikku, museaalid kantakse järkjärgult üle üle MUIS-i ja digiteeritakse. Kuna põhirõhk on joonistekogu inventeerimisel ja digiteerimisel, jääb töö jooniste varia koguga kaugemasse tulevikku. Kogus on läbi viidud inventuur (2013).

Kogu kirjeldus: Varia-kogu on loodud 1974. Kogu aluse osa moodustavad K. Tihase, A. Kerge, P. Jänese jt poolt 1957 ekspeditsioonil tehtud skits-joonised Lääne-Eesti, Saaremaa ja Hiiumaa taluarhitektuurist. Erinevalt jooniste kogust sisaldab EJV kogu vabama vormistusega visandlike jooniseid e. skitse, tehtud peamiselt taluhoonete ülesmõõtmiselt. Kogu väärtuslikuma osa moodustavad graafik Evi Tihemetsa 1950. aastate välitöödel koos etnograafist abikaasa Ants Viiresega Muhu ja Läänemaa taluhoonetest tehtud skitsid. Kogu on täiendatud annetuste teel.

Kogu täiendamisvajadus: Ei vaja täiendamist.

2.5.8. Etnograafiline arhiiv (kogu tähis EA)

Hetkeseis: 170 museaali seisuga 30.11.2014

Uurimisseis: EA kogu on teaduslikult inventeerimata ja digiteerimata. Museaalid on kantud nimestikku, mis kantakse MuS-i. Kogus on tehtud inventuur (2013).

Kogu kirjeldus: Kogu aluse moodustavad etnograafide V. Fuchsi ja G. Troska Põhja-, Lõuna- ja Lääne-Eesti ning saarte taluehitiste, veskite ja kõrtside kirjeldused aastast 1958-1969, mis on kogusse registreeritud 1969. Sisaldab põhiosas EVM teadustöötajate (V. Fuchs, G. Troska, J. Saron, J. Holst, M. Leetmaa, H. Talving, M. Lang, A. Heidmets, A. Banner jt) väli- ja arhiivitööde materjalide põhjal muuseumi püsinäitusega seotud uurimisainest. Ulatuslik materjali leidub talude, taluolme, küla ühiskondlike hoonete, mitmesuguste ehitiste ja

rajatiste, ehitusviiside, lubja- ja tõrvaahjude, taluaianduse kohta. Kogu on täiendatud kogumistegevusest saadud materjali üleandmisel.

Kogu täiendamisvajadus: Kogu täiendavad vastavalt muuseumi teadustöö plaanidele ning muuseumi püsinäituse arengukavale muuseumi oma töötajad.

2.5.9. Dokumentide arhiivkogu (kogu tähis DA)

Hetkeseis: 60 museaali seisuga 30.11.2014

Uurimisseis: DA kogu on teaduslikult inventeerimata ja digiteerimata. Museaalid on kantud nimestikku, kuid MuIS-i kandmata. Kogus on läbi viidud inventuur (2013).

Kogu kirjeldus: Moodustatud 1996, sisaldab museaaltalude ületoomisega kogunenud taludokumente, isikutunnistusi, kirjavahetust, pisitrükiseid – ühelt perelt või kindlast paikkonnast saadud dokumendid moodustavad ühe kogu.

Kogu täiendamisvajadus: Kogu on kujunenud museaalhoonete ületoomisel kogutud hoone ajaloolist ja selle elanike eluolulist tausta iseloomustavate materjalidega. Edaspidi on muuseumikogusse koondada ainekavakindlalt, et täiendada püsinäitust sisuka lisamaterjaliga.

2.5.10. Kunstikogu (kogu tähis K)

Hetkeseis: 247 museaali seisuga 30.11.2014

Uurimisseis: K kogu on 70 % teaduslikult inventeeritud (183 on kirjeldatud inventariraamatus, 45 kirjeldatud MuIS-i I etapis). Museaalid on kantud nimestikku, MuIS-i kantud 53 % K kogu museaalidest. Kogus on tehtud inventuur (2013). Museaalide digiteerimist raskendab asjaolu, et pildid on klaasitud ja raamitud. Kanutis on lastud digiteerida üksnes K. Tihase akvarellid.

K kogu museaalide põhjal on ilmunud trükis K. Tihase „12 motiivi Eesti taluehitistest“ (1974) ja koostatud näitused: „Eestisse armunud...“ – K. Tihase joonistusi ja skitse 1940.-1950., aastatest (2009, M. Tamjärv), „U. Roosvaldi joonistused“ (2012, E. Nassar)

Kogu kirjeldus: Moodustatud 1969, sisaldab õlimaale, graafikat ja akvarelle. Kogu komplekteerimisel on lähtunud eesmärgist koondada taluarhitektuuri kajastavate kunstnike töid. K kogu moodustavadki tuntud Eesti kunstnike nagu J. Võerahansu, J. Raudsepa, H. Mugasto, K. Tihase, M. Bormeistri, U. Roosvaldi, A. Pulsti jt talurahva vanavarast inspireeritud taiesed – küla- ja taluvaated, maastikud, rehemajad, elumajade sisevaated jmt. Kogu on täiendatud annetuste ja ostu teel.

Kogu täiendamisvajadus: Kogu ei vaja aktiivset täiendamist, sest sarnast ainekoguvad ka kunstimuuseumid. Viimased koguvad kunstiteoseid autorist, kujutatute meisterlikkusest või kunstitrendisest lähtuvalt, seevastu Vabaõhumuuseumi kunstikogu kollektsiooni on kavas edaspidi täiendada taluarhitektuuri ja – sisustust kujutavate taieestega.

2.5.11 Käsikirjaliste artiklite kogu (kogu tähis KA)

Hetkesis: 22 museaali sisuga 30.11. 2014

Uurimisseis: KA kogu materjal on 100 % MuIS-s teaduslikult inventeeritud. Kogu on digiteerimata, inventuur on tehtud (2013).

Kogu kirjeldus: Kogu on moodustatud 2011 ja sisaldab teadusartikleid, mille autoriteks EVMi teadustöötajad – G. Troska, V. Fuchs, J. Saron, A. Jaggo, M. Ernesaks, F. Tomps, L. Vahtre, M. Leetmaa, H. Talving jt. Sisaldab materjali Põhja-Eesti, Viljandimaa, Saaremaa ja Muhu külade ning ehitiste, Avinurme puutöömeistrite eluolu ning ehitiste, Sutlepa kabeli, külakooli-, valla-, seltsi- ja moonamajade, tuletõrjeseltside ja pritsimajade, lubja- ja tõrvaahjude jmt kohta. Kogu täiendatakse kogumistegevuse käigus saadud materjalidega.

Kogu täiendamisvajadus: Kogu täiendatakse planeeritult vastavalt muuseumi teadustöö plaanile.

2.6. Muuseumikogu täiendamise protseduurid

Muuseumikogu täiendamise eest vastutavad maaarhitektuuri keskuse, kogude osakonna ja näituseosakonna töötajad, kes vastavalt uurimisteemale või näitusekavale teevad kogumistööd.

Museaali dokumenteerimiseks vajaliku info eest vastutab konkreetne töötaja, kes vahendab materjali jõudmist SA EVMi. Koguja paneb kirja kogutava ainese kohta käiva info (üleandja, valmistamisaja, kasutamisaaja, varasemad kasutajad, tehnika, legendi). Kogude komisjon, mis on kinnitatud SA juhatuse liikme käskkirjaga, hindab kogutud või pakutavate ainese väärtust või sobivust kogusse.

2.7. Juurdekasvuvõimaluste ja säilitustingimuste analüüs

- Hoiuruumide mahutavus

Rahvaarhitektuuri kogu paikneb hajutatult muuseumi maaalal. Esemekogus luuakse hoiustamiseks vajaminev ruum kogude ümberpaigutamisel, hoidlaks kohaldatud viihalli on sisse ehitatud lisariiulid. Tekstiilihoidlas on juurdekasvuks praegu ruumi õige napilt.

Etnograafilised joonised, jooniste varia ja kunstikogu on paigutatud mappidesse ja sahtlitesse, kunstikogu paikneb riiulitel esemekoguga samades ruumides, ruumikitsikus on tuntav.

Foto- ja negatiivikogu ja slaidid paiknevad esemekoguga samades ruumides hoiustatuna erikappides, digifotod on ladustatud SA EVM serveris ja Kanuti serveris nagu ka esemekogu digikujutised.

Etnograafiline arhiiv ja dokumentide arhiiv ning käsikirjalised artiklid on peavarahoidja kabinetis kappides, kuni uue hoidla valmimiseni saab kogumistööd jätkata soovitud mahus.

- Tööjõud

Kogumine toimub vastavalt maaarhitektuuri keskuse, kogude ja näituseosakonna tööplaanile. Kogutud materjali sorteerimine, legendeerimine, puhastamine ja konserveerimine toimub materjali laekumise järjekorras. Fotod, negatiivid ja esemed inventeeritakse MuIS-is.

2.8. Kogu sisuline analüüs ja väärtuste hindamine

Kogu sisulise väärtuse hindamiseks puuduvad praegu võimalused. See protseduur saab võimalikuks alles pärast muuseumikogu kolimist uude hoidlasse. Kogusse mittesobivate museaalide väljaarvamine kogust on võetud kaalumisele.

2.9. Museaalide väljaarvamine kogust

Museaalide kogust väljaarvamine toimub vastavalt kehtivale Muuseumiseadusele. Inventuuride käigus selgitatakse välja puuduvad museaalid. Nende ametlikult kogust välja arvamiseks esitakse taotlus pärast seda, kui on fikseeritud nende puudumine kahe järjestikkuse inventuuri käigus.

3. Muuseumikogu dokumenteerimine

3.1 Kogu dokumenteerimise meetodid

Kogude dokumenteerimine toimub praegu MuISs, kuni 2007. aastani tehti seda KVIS-is. Esemekogu kartoteek on temaatiline ja topograafiline. Rahvaarhitektuuri kohta peetakse topograafilist kataloogi. Fotokogu kartoteek on temaatiline ja topograafiline. Teiste kogude kohta kartoteegid puuduvad. Teaduslik inventeerimine toimub MuISis. Esemekogu kogu kohta peetakse asukohakataloogi, mis on osaliselt käsikirjaline, osalt arvutipõhine. Asukohakataloog on kavas muuta arvutipõhiseks (MuIS) uude hoidlasse (külustuskeskus) kolimise järel.

3.2. Arvestusdokumentatsiooni vormistamine ja hoidmine

Vastuvõtuaktid, väljaandeaktid ja väljaarvamisaktid trükitakse välja, allkirjastatakse üleandja-vastuvõtja ja kinnitatakse SA juhatuse liikme poolt. Nimetatud dokumendid kuuluvad peavarahoidja arhiivi ja säilitakse paber kandjal alaliselt. Vastavalt isikuandmete kaitse seadusele otsustab juurdepääsuõiguse üle asjaomane töötaja (peavarahoidja, vajadusel tema asetäitja). Rahvaarhitektuuri kogus tehakse inventuure külastushooaja alguses ja lõpus, inventuurid toimuvad arvutipõhiselt (Exceli-tabelis). Üldinventuuride nimekirjad ja aktid säilitatakse alaliselt peavarahoidja juures.

3.3. Dokumenteerimise korraldus, rollid ja vastutus

SA EVMs tegeleb tulme vastuvõtuga peavarahoidja ja koguhoidja. Esimeses etapis hindab üleantavaid asju – esemed, fotod, käsikirjad – peavarahoidja ja kogude osakonna töötaja, et otsustada pakutava ainese vastavust muuseumi kogumispõhimõtetele ja sobivusele muuseumikogusse. Vajadusel kaasatakse eelotsuse otsuse tegemisse teisi SA EVMi töötajaid. SA EVM koguhoidja täidab MuIS-s registreerimislehed, vastavalt muuseumikogu täiendamise ja asja muuseumisse hoiule võtmise komisjoni otsusele võetakse pakutav materjal vastu või tagastatakse üleandjale. Peavarahoidja võtab põhikogusse registreeritud objektid arvele, koostades vastuvõtuakti ja museaalide inventarinumbrid. Koguhoidja nummerdab ja magasineerib museaalid ning kannab need kohakataloogi. Koguhoidja või teadur kirjeldab museaalid ja seob kujutised kirjetega.

3.4. Objektide vastuvõtmine

Asja kogumisel paneb koguja kirja asjade kogumit või üksikuid asju hõlmava tulmelegendi: kellelt ja kust on asi saadud, valmistamise ja/või kasutamise aeg, kuuluvus, sellega seotud lood ja sündmused. Samuti märgitakse üles asjasse puutuvate isikute nimed, eludaatumid ja elukoht. Kogude komisjon vaatab vastavalt vajadusele üle muuseumile pakutavad või SA EVM töötajate kogutud asjad ja langetab otsuse nende vastuvõtmise kohta kogusse. Tulmelegendi vormistatakse põhjendus, miks objekt(id) on otsustatud kogusse vastu võtta.

Kogusse vastuvõtmise korraldab peavarahoidja. Museaal kirjeldatakse MuSiSis lähtudest Kultuuriministeeriumi museaalide kirjeldamise juhendist.

3.5. Museaalide liikumine ja ajutine kasutamine

Kasutamiseks väljaspool SA EVMi laenutatakse museaale eelkõige teistele muuseumidele. Juhul, kui museaale soovib laenutada mõni teine juriidiline isik, tutvub kogude osakonna töötaja eelnevalt kasutuspäigaga, et tagada museaali turvalisus ja sihipärane kasutamine. Museaali laenaja esitab peavarahoidjale garantiikirja, kus on sõnastatud laenutuse eesmärk, tagastamise tähtaeg, museaalide nimekiri ja kinnitus säilivuse tagamise kohta. Vormistatakse üleandja ja vastuvõtja allkirjadega väljaandeakt, mille kinnitab juhatuse liige. Muuseumisiselt laenutatakse museaale näitustele, pildistamiseks (digiteerimiseks) ja konserveerimiseks. Uurijatele laenutatakse museaale üksnes kohapeal tutvumiseks kas muuseumihoidlas või peavarahoidja ruumis.

3.6. Inventuuride korraldamine

Üldinventuure tehakse iga 5 aasta järel (viimati 2013), need toimuvad nii kogu- kui hoidlapõhiselt. Inventuuride tegemise kava kinnitatakse SA juhatuse liikme käskkirjaga. Rahvaarhitektuuri kogusse kuuluvate museaalhoonete inventuur tehakse iga aasta kevad- ja sügisperioodil, inventuurinimekirjad koostatakse arvutipõhiselt.

3.7. Museaali muuseumikogust väljaarvamine ja hoiule võetud asja tagastamine

Museaali väljaarvamine SA EVM muuseumikogust toimub vastavalt Muuseumiseaduses kehtestatud korrale. Väljaarvamisaktid säilitatakse peavarahoidja dokumentatsioonis arhiivis alalise tähtajaga. Hoiule võetud asi tagastatakse omanikule tagastamisaktiga.

3.8. Retrospektiivne sisestamine ja inventeerimine infosüsteemis

Museaalide retrospektiivsel sisestamisel ja inventeerimisel MuSiSis infosüsteemis lähtutakse Kultuuriministeeriumi infosüsteemi juhendist. SA EVM kogudes on retrospektiivselt sisestatud rahva-arhitektuuri, etnograafiliste jooniste ja osa etnograafiliste esemete kogust. Samal moel sisestatakse jätkuvalt ka etnograafiliste jooniste varia ja fotokogu. Retrospektiivsel registreerimisel sisestatakse museaali kirjeldavad andmed või korrastatakse KVISist üle kantud museaalide nimetused. Kavasse on võetud negatiivide ja fotokogu jätkuv sisestamine (2 inimest), samuti kunstikogu (1 inimene) ja joonistekogu sisestamine (1 inimene). 2015. a on kavas retrospektiivselt sisestada 4000 museaali ja esimeses etapis kirjeldada 1250 museaali. Sisestamisega tegelevad 2 kogude osakonna töötajat, talvisel hoojal 1 näituste osakonna töötaja; inventeerimisega 2 kogude osakonna, 1 näituste osakonna ja 2-3 maaarhitektuuri osakonna töötajat.

4. Muuseumikogu kasutamine

4.1 Rollid ja vastutus

Muuseumikogu kasutamise eest vastutavad:

- peavarahoidja – vastutab muuseumist välja antavate museaalidega seotud dokumentatsiooni korrashoiu ning kogude nõuetekohase kasutamise eest;
- varahoidjad – vastutavad uurijate teenindamise, museaalide nõuetekohase laenutamise ja digiteerimisele suunamise eest;
- näituseosakonna töötajad – vastutavad filmimiste või avalikkusele suunatud suurürituste ajal püsinäituse korrasoleku ja esemete säilimise eest
- püsinäituse taluperenaised ja peremehed – vastutavad väljapaneku korrashoiu ja säilimise eest; sealhulgas talveajal ahjude ja pliitide kütmisel ka tuleohutuse eest.

4.2 Muuseumikogu kasutamisega seotud protseduurid ja dokumentatsioon

Museaalide kasutamiseks andmine toimub SA EVM kogude kasutamise korra alusel ning jaguneb:

- Laenutamine uurijatele – iga uurija registreerib end külastusraamatus, laenutatud museaali saab kasutada hoidlas või peavarahoidja ruumis. Museaalide pildistamine on lubatud ilma välklambita;
- Muuseumisisene laenutamine näitusteks, uurimiseks, konserveerimiseks. Näituste puhul esitab autor/kuraator või kogude osakonna töötaja taotletavate museaalide loetelu arvutipõhiselt;
- Laenutamine väljapoole muuseumi. Muuseumist laenutatakse välja eseme-, foto-, kunsti ja joonistekogusse kuuluvaid museaale. Laenaja esitab taotluse ja garantiikirja, mille alusel peavarahoidja koostab väljaandeakti. Koguhoidjad pakivad laenutatavad museaalid ja kannavad need arvutipõhisesse laenusnimekirja. Taotletava museaali säästmiseks pakutakse laenajale võimalusel nende asendamist abikogu- või koopiaesemetega.

4.3 Muuseumikogu kasutamisega seotud teenused

EVM SA kogudega on võimalik tutvuda kõigil soovijail, museaalidest on võimalik teha visandeid ja pildistusi. Pildistamise ja filmimise eest SA EVM ekspositsioonialal ja hoonetes tasutakse vastavalt kehtivale hinnakirjale. Eesmärgist lähtuvalt eristatakse museaali ärilist ja mitteärilist kasutamist, viimasel juhul on teenus tasuta. SA EVM kogudest digiteeritakse kõigepealt need museaalid või kollektsioonid, mida uurijad kasutavad kõige enam.

5. Säilitamine

SA EVM säilitustegevuses on esiplaanil kahjustuste ennetamine. Peatähelepanu on kahjustuste kiirel avastamisel, nende kõrvaldamisel ning säilitustingimuste parandamisel. Rahvaarhitektuuri püsinäitusel toimub museaalide pidev seire nagu ka teistes muuseumikogudes. Konserveerimise eesmärk on museaalide seisundi stabiliseerimine ja edasiste kahjustuste vältimine. Museaalide restaureerimine tuleb kõne alla eelkõige museaalhoonete säilivuse tagamiseks, samuti muu näitustegevuse vajadustest lähtudes.

5.1 Rollid ja vastutus

Museaalide hoiustamist, süstematiseerimist ja kasutamist korraldab SA EVM kogude osakond, kogude hoolduse ja säilimise eest vastutab muuseumi konserveerimisosakond. Osakonna töötajate tööülesanded, pädevus ja vastutusala on määratletud tööjuhendites. Rahvaarhitektuurikogu seire on kogude-, muuseumi konserveerimis- ja näituseosakonna kavakindel töö, kahjustuste ilmnmisel (putukad, mikroseed, hallitus) määratakse kindlaks kahjustuste ulatus ja võetakse meetmeid kahjurite tõrjeks. Museaalhoonete säilivuse tagamiseks on ellu kutsutud restaureerimiskomisjon. Komisjoni otsused on aluseks konserveerimistöde kavandamisel. Hoidlate kliimaseiret korraldab ja jälgib muuseumi konserveerimisosakonna juhataja. Seireandmed säilitatakse arvutipõhiselt.

Sekkuva konserveerimisega tegeleb muuseumi konserveerimisosakond. Konserveerimis- ja restaureerimistööd tehakse üldjuhul muuseumi konserveerimisosakonna töötajate poolt, Kanuti digiteeritakse muuseumikogu esemed ja joonised. Konserveerimistööd registreeritakse ja kirjeldatakse konservaatorite personaalsetes konserveerimispäevikutes. Säilitusprotseduurid dokumenteeritakse paber kandjal ja arvutipõhiselt.

Erinevalt Kanuti osakondadest, kes teevad konserveerimis-, restaureerimis-, ja digiteerimisalaseid tellimustöid teistele muuseumidele ja mäluasutustele, tegeleb muuseumi konserveerimisosakond Vabaõhumuuseumi museaalidega. Vajadusel ühendatakse mõlemapoolne pädevus. SA EVM kirjastab konserveerimiskogumikku „Renovatum“.

5.2 Säilitustingimused

SA EVM kogusid hoitakse kokku neljas hoones, kus tingimused ei vasta täies ulatuses museaalide säilitamiseks ettenähtud nõuetele. Museaalhooned täidavad ühtlasi ka hoidlafunktsiooni, kus aastaringselt hoitakse muuseumi põhikogusse kuuluvaid esemeid: mööblit, töö- ja tarberiistu, veovahendeid. Talveajaks tuuakse tekstiil-, nahk-, paber-, klaas- ja keraamilised esemed hoidlasse.

SA EVM hoidlate eripäraks on eri materjalist museaalide paiknemine samades hoidlaruumides – ühes hoidlas on hoiustatud koos metall ja puitesemed, teises klaas-, keraamika ja nahkesemed. Taoline jaotus on alguse saanud muuseumikogu ajaloolisel kujunemisel, kui ebapiisava hoidlapinna tõttu koondati erinevad kogud kokku. Muuseumi vanimas puithoidlas on reguleeritav elektriküte, hoone õhutus on puudulik, kaitseks valguse eest on aknaluugid. Ainsas hoidlaks ehitatud kivihoones on reguleeritav elektriküte, otstarbekad moodulriiulid ja säilituskapid, kuid õhutussüsteemi toimimine on puudulik. Mahult suurim museaalide hoiustamispaik on viihall-hoidla, kus puudub küte ja õhutussüsteem. Puuduliku ehituskonstruksiooni tõttu hoidla niiskus- ja

temperatuurinäitajad kõiguvad, hoone valgustus on ebapiisav. Abihoidla paikneb ajaloolise suvemõisa kütteta verandas, välismõjude kaitseks on akende ees tekstiilid. Paiksed kliimaseireseadmed on üksnes köetavates hoidlates. Säilituskeskkonna tagamisel tuginetakse suures ulatuses passiivsetele meetmetele (tuulutamine sobivate välitingimuste korral, kuivkoristus, sisetemperatuuri tõstmine või alandamine, et korrastada õhuniiskuse taset). Kõige tähtsam on jälgida hoidlates õhuniiskuse taset, et vältida selle suurt kõikumist. Ebasobivate keskkonnatingimuste kõrval tekitab museaalidele kahjustusriski ka hoidlate ruumikitsikus, samuti sanitaarruumi puudumine tulmunud esemete jaoks.

5.3. Säilitustingimuste tagamine

Museaalidele vajalike tingimuste tagamise alus on keskkonna järjekindel seire. Andmeid kogutakse temperatuuri ja õhuniiskuse taset salvestavate elektrooniliste mõõdikutega. Igas köetavas hoidlas on püsiasukohtadega mõõdikud. Andmed ja nende alusel koostatud graafikud hoidla keskkonnatingimuste kohta säilitatakse elektrooniliselt. Bioloogiliste kahjustuste kontroll on tagatud hoidlate ja museaalide järjepideva vaatlusega. Museaalide puhul, mille kahjustused on tingitud kliima- ja keskkonnatingimuste järskudest muutustest, on seisundiuringud tihedamad – vähemalt kord kuus. Muuseumikogusse vastuvõetud uusi asju kontrollitakse konserveerimisosakonna poolt, ilmsete biokahjustustega hooneid ega esemeid muuseumikogusse vastu ei võeta.

Museaalide pakendid, katted ja laoriulid tellitakse vastavalt nende konstruktsioonile ning säilitamiseks sobivast materjalist.

5.4 Turvalisus

Hoidlasse ei lubata kõrvalisi isikuid, pääsu hoidlasse korraldab peavarahoidja või tema asetäitja – varahoidja või muuseumi konserveerimisosakonna juhataja. Muuseumi hoidlates on elektrooniline valvesignalisatsioon, museaalhoonete aknad on suletud luukidega või on seal elektrooniline valvesignalisatsioon. Muuseumi maaala seiratakse turvakaamerateaga, mehitatud valve teeb territooriumil ööpäevaselt patrullringkäike. Muuseumi ööpäevaringselt mehitatud häirekeskusega on ühendatud automaatne tulekahjusignalisatsioonisüsteem (ATS).

6. Toimepidevus

Riskianalüüsi tegemise kord, ohuplaani ja/või hädaolukorra lahendamise kava koostamise ja rakendamise juhend

Hädaolukorra ennetamisel ja lahendamisel juhendatakse SA EVM hoonetes ja museaaltaludes „Eesti Vabaõhumuuseumi hädaolukorra lahendamise plaanist“, mille on koostanud SA EVM turva-tehnojuht. Riske hinnatakse koos „Eesti Vabaõhumuuseumi hädaolukorra lahendamise plaani“ ülevaatamisega. Hädaolukorra lahendamise plaan vaadatakse üle ja täiendatakse vastavalt vajadusele. Hädaolukorra lahendamise plaani tutvustatakse SA EVM töötajatele allkirja vastu SA juhatuse liikme või tema poolt määratud isiku poolt. Hädaolukorra lahendamise plaani ja SA EVM tuleohutusjuhenditega on võimalik tutvuda muuseumi sisevõrgus.